

Verbinden door verhalen: dromen van vrede

Ledevaertkerk Chaam, zondag 8 december 2019, Tweede Advent
Ds. Sara Dondorp

Eerste lezing OT: Micha 4:1-8

Tweede lezing NT: Romeinen 15:4-13

Inleiding

Het is vandaag Tweede Advent. In veel kerken wordt dit jaar tijdens de Advent gelezen uit het boek van de profeet Micha. Zijn naam betekent: Wie is als de Heer? Hij is een tijdgenoot, of misschien wel leerling van Jesaja. Sommige teksten, zoals die over zwaarden en ploegscharen, die vandaag op het rooster staat, vinden we ook bij Jesaja. Behalve vredesprofetieën, schrijft Micha ook onheilsprofetieën. En daarbij spaart hij heilige huisjes niet. Letterlijk niet. Zo schrijft hij dat Jeruzalem omgeploegd zal worden. Micha is een plattelander, een dorpsmens. Hij stelt onrecht van bestuurders aan de kaak en neemt het op voor kwetsbaren en zwakken in de samenleving. Wij lezen vandaag het begin van hoofdstuk 4. In het voorafgaande hoofdstuk 3 gaat het er niet zachtzinnig aan toe. Dat eindigt in ellende waaruit vrijwel geen hoop meer mogelijk is. Behalve dan wanneer het vertrouwen van boven komt! Van God zelf. En zo ontstaat er toch weer perspectief. Vervolgens gaat Micha dromen van vrede.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Een pistool met een knoop in de loop. Het is een levensgroot beeld bij het gebouw van de VN in New York. Ik kwam het op internet tegen. Het is een tastbare oproep een einde te maken aan oorlogsgeweld. Een moderne variant van de beeldspraak van Micha. Zwaarden zullen ze tot ploegijzers omsmeden. En van speren worden snoeimessen gemaakt. Dat beeld vind ik eigenlijk nog mooier dan een pistool-met-knoop. De knoop maakt het pistool onbruikbaar. Maar daarna kan je er helemaal niets meer mee. Het is niet meer dan een symbool geworden. De ploegscharen en snoeimessen kunnen we gebruiken. Het is gereedschap om nieuwe oogst mogelijk te maken. Instrumenten om groei en bloei te bevorderen. Gericht op een nieuwe toekomst. Micha maakt oorlogstuig tot vredesgereedschap. Voorbereiden van nieuwe oogst: precies het tegenovergestelde van oorlogsvernietiging. Het is een onvoorstelbaar sterke beeldspraak, nog altijd. Ook al

gebruiken wij geen zwaarden meer om oorlog te voeren. Niet voor niets spreekt dat bij de VN tot verbeelding. Behalve het pistool met die knoop, zijn er in New York meer beelden. Eentje van een oorlogsheld die zijn zwaard tot een ploeg slaat. En in een parkje tegenover het VN-gebouw, staat de Jesajamuur. Een enorme muur, waarop de tekst levensgroot is aangebracht. "Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen. Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk, en zij zullen oorlog niet meer leren." Hetzelfde citaat vinden we namelijk ook in Jesaja 2. Of Jesaja Micha citeert, of andersom, weten we niet. Ze waren min of meer tijdgenoten.

Micha en Jesaja leefden vóór de Babylonische Ballingschap. Ze voelden de hete adem van de grote mogendheden al in hun nek. Allebei kenden ze oorlog en dreiging uit eigen ervaring. Micha is niet bij voorbaat tegen oorlog. Tegenover corrupte machthebbers is hij niet mals. Leest u Micha 3 er maar eens op na. Het kwaad moet vernietigd worden. Zoals het kwaad van Hitler en de nazi's vernietigd moest worden. Maar als het kwaad eenmaal vernietigd is, dan moet ook het kwaad van wapentuig vernietigd worden. Laten we al dat oud ijzer voor iets nuttigs gebruiken, lijkt Micha te zeggen. Laten we het gebruiken voor wederopbouw, voor nieuw begin. Wij zouden zeggen: het gaat over transitie: overgang naar iets nieuws, naar een nieuwe manier van leven. Misschien wel vergelijkbaar met de groene transitie. We moeten met elkaar een omslag maken, meerdere omslagen. Van verbruiken naar hergebruiken, van gerichtheid op materie naar gerichtheid op verhoudingen, van rijkdom vergaren naar aardse rijkdommen delen, van gebruiken naar behoeden... en ga zo maar door. We staan op de rand van een andere manier van denken. Dat vergt tijd en dat vergt moed. En blijkbaar ook veel geduld.

Nog even terug naar de Verenigde Naties. Begonnen na de Tweede Wereldoorlog. Met die vreselijke oorlog nog vers in het geheugen: dit nooit meer! De profetie van Micha past prachtig bij de VN. "Volken zullen samenstromen en God zal recht spreken tussen machtige volken." Misschien hebben Micha en Jesaja als inspiratiebron gediend? In elk geval houden de beelden en de Jesajamuur de gedachte aan vrede levend. Onwillekeurig denk ik ook aan de volken die rond deze tijd samen stromen in Madrid om over vrede te praten. Of in elk geval over de toekomst van de planeet. Noem het vrede met de natuur, of vrede met de schepping. Misschien zou een vervolg op Micha's profetie kunnen zijn om ploegscharen om te smeden tot zonnepanelen....

Bij de oprichting van de VN ging het over een andere transitie. In de oorlog ging veel regeringsgeld naar oorlogsindustrie. En na de oorlog was er het Marshallplan: een programma om een levensvatbare vredesindustrie op te bouwen. Dat zou je als een moderne variant kunnen beschouwen, van hoe je zwaarden tot ploegscharen omsmeedt. Wederopbouw betekent hoop op een goede toekomst. En ook voor de nieuwe vrede heeft Micha mooie beelden. Micha droomt van een prachtige vrede. Zijn droom laat iets zien van zijn afkomst. De plattelander Micha droomt van wijnranken en vijgebomen. Dat heeft hij niet van Jesaja, maar helemaal van zichzelf. Hij droomt van een boerensamenleving waar het goed is. Iedereen zal onder de vijgenboom zitten, schrijft hij. In onze context lees ik dat ook als: elke boer krijgt waardering, de waardering die hem of haar toekomt in een vredige wereld. Onder de vijgenboom en onder de wijnrank. Het is een bijbelse variant van het Zwitserlevengevoel. Een idyllische en vredige plek, waar iedereen het goed heeft. Maar de beeldspraak gaat nog dieper. Wijn en vijgen zijn geen eerste levensbehoefte. Het zijn tekenen van luxe, ze verhogen de feestvreugde. Micha's vrede is niet zomaar vrede:

hij beschrijft een bijzonder vreugdevolle vrede. En iedereen kan er zitten. Niet alleen de hoge omes. Er is plaats genoeg. Zelfs voor mensen die er meestal niet bij horen. Mensen worden daar niet opgeschrikt door wat dan ook. Het is een beeld van vredige rust. Maar niet saai: er is lekker te eten en goed te drinken. Zoals ploegscharen en snoeimessen voor wederopbouw staan, zo staan vijgenboom en wijnrank voor vrede. Als je dan toch vanuit je ellendige situatie over vrede droomt, doe het dan meteen goed: vreugdevolle en rijke vrede. Zo'n prachtig beeld wakkert het verlangen aan.

Als die tijd gekomen is, schrijft Micha, zal God het kreupele verzamelen. De goede verstaander herkent hierin Jacob. Jacob die met God vocht en toen Israël ging heten. Het verstrooide volk Israël zal God weer bijeenbrengen. Wat verstrooid en verspreid is geraakt, komt weer thuis. En God zal wachter zijn over de kudde. Dan denk ik aan de Goede Herder, die zijn schapen behoedt voor onheil. Ook dat is een beeld voor vrede. Als die tijd gekomen is.... Als het eens zo ver kwam... Zo drukt Micha zijn verlangen naar vrede uit. Met prachtige dromen van een toekomstige vrede. Die vrede, dat is wat we verwachten, dat is ons verlangen. Daar gaat het over in de Adventstijd. Advent is verwachten dat het er ooit van zal komen. Komen zal die vrede, als we op God vertrouwen. Of modern gezegd: als we rechtvaardig leven. En duurzaam. De dromen van Micha houden ons wakker, wakkeren ons aan om op vrede te blijven hopen, om rechtvaardigheid en duurzaamheid te blijven nastreven. Die dromen van Micha inspireren ons nog steeds. Die inspireren kunstenaars tot het maken van beelden. Bijvoorbeeld van een verknoopt pistool. Of van een oorlogsheld die zijn zwaard omsmeedt. En op hun beurt helpen die beelden ons er ook aan herinneren. Ze staan niet voor niets op het terrein van de VN. In de praktijk zijn de VN misschien niet altijd succesvol. Maar we blijven met elkaar hopen dat de inspanningen toch iets uitmaken. Zo houdt Micha – of Jesaja – ons allemaal nog steeds bij de les. Laten we streven naar een vreedzame, of op z'n minst rechtvaardige wereld. Zonder de droom van Micha houden we dat niet vol, want de werkelijkheid is vaak weerbarstig. Maar Micha's dromen houden de hoop en het vertrouwen wakker. En zo gaan we op weg naar het feest van vrede en recht, naar het feest van de geboorte van de Vredevorst.

Amen